

Ризики як об'єкт внутрішнього контролю: виявлення та оцінка

Виявлення та оцінка підприємницького ризику, визначення рівня його суттєвості та впливу на функціонування суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм і форм власності можливе за належно організованої системи внутрішнього контролю. Основною метою внутрішнього контролю є забезпечення своєчасного виявлення та аналіз підприємницького ризику, достовірність релевантної інформації, цілісність активів, дотримання нормативно-правових засад, внутрішніх політик і процедур, виконання планів та ефективне використання ресурсів.

Визначено особливості методологічного інструментарію внутрішнього контролю виявлення та оцінки ризиків відповідно до характеру й структури процесів підприємницької діяльності, на основі чого сформовано зміст показників: ймовірність появи ризиків та величина можливих втрат.

Встановлено, що підприємницький ризик слід розглядати як інтегрований ризик, який має об'єктивно враховувати три основні категорії ризику – кредитний, операційний та ринковий ризик (ризик ліквідності), що дасть змогу охопити не тільки фінансово-економічні аспекти функціонування суб'єктів господарювання, а й соціальні та екологічні. На основі моделювання даних системи бухгалтерського обліку із одночасним зіставленням виробничих балансів, які відображають структуру та аспекти різних господарських процесів підприємства, запропоновано обліково-аналітичне забезпечення внутрішнього контролю економіко-екологічного ризику із урахуванням трьох видів ризиків та рівнем впливу системи внутрішнього контролю на ризик. Таке забезпечення має універсальний характер та дозволить певною мірою відчутти вплив сукупного підприємницького ризику та на основі мобілізації внутрішніх і зовнішніх ресурсів створити й регулювати суб'єктами внутрішнього контролю резервної системи підприємства як основного інструменту нейтралізації рівня і ступеня сукупного підприємницького ризику.

Ключові слова: внутрішній контроль; ризик; підприємницький ризик; облік; аналіз; хеджування; резервна система підприємства.

Актуальність. Під час ведення господарської діяльності завдання керівника – використовувати будь-яку можливість просування і розвитку підприємства на ринку, враховуючи навіть, на перший погляд, несуттєві загрози, які можуть негативно вплинути на подальшу долю підприємницької діяльності. При цьому є потреба у впевненості, що всі активи суб'єкта господарювання є захищеними, що не існує можливості їхнього несанкціонованого продажу або використання, що будь-які господарські операції відбуваються за погодженням з керівництвом, їх правильно відображають під час підготовки фінансової та управлінської звітності таким чином, щоб керівники або власники підприємства отримували виважену, достовірну та адекватну інформацію. Однак, з різних причин, управлінський персонал не завжди здатен ідентифікувати деякі негативні сторони ведення господарської діяльності, які несуть в собі ризик зниження показників діяльності у майбутньому.

Під час вирішення цієї проблеми важливою стає оцінка ризиків та впровадження системи внутрішнього контролю в системі управління підприємства. Належно організована система внутрішнього контролю спрямовна на надання власникам (керівникам) підприємств, установ та організацій об'єктивної незалежної оцінки фінансово-майнового стану, основних ризиків господарської діяльності підприємства і реакцію на їхню появу або систематизацію. Очевидно, що внутрішній контроль – це механізм, за допомогою якого власники, рада директорів, виконавче керівництво підприємства може бути певною мірою впевненими в тому, що досягне поставлених цілей найбільш раціональним та оптимальним шляхом. Головна мета внутрішнього контролю є забезпечити своєчасне виявлення та аналіз підприємницького ризику, достовірність фінансової і управлінської інформації, цілісність і безпеку активів, дотримання законодавства і внутрішніх політик процедур, виконання фінансово-господарських планів, ефективне використання ресурсів. Фінансовий контроль, у т. ч. контроль повноти та достовірності бухгалтерських записів і фінансова звітність є важливим елементом внутрішнього контролю.

Наведене вище підтверджує необхідність виокремлення особливостей методологічного інструментарію внутрішнього контролю виявлення та оцінки підприємницького ризику із урахуванням розуміння організації і реалізації основних бізнес-процесів суб'єктів господарювання, обліку, організаційної структури та системи управління, внутрішнього контролю, фінансової звітності та документообігу. Виявлення ризиків, оцінка їх важливості і вплив на господарську діяльність підприємства

відбувається шляхом аналізу методів контролю, які використовує підприємство на момент проведення оцінки і як застосовується внутрішній контроль, що мінімізує ризики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження питань аналізу і контролю підприємницьких ризиків, методики їх здійснення, системи оцінки їхнього рівня, обліково-аналітичного забезпечення ризику та заходів його контролю висвітлюються у працях таких вітчизняних вчених, як: З.В. Гуцайлюк, М.З. Валович, І.М. Вигівська, В.М. Вовк, А.Г. Загородній, Т.М. Королюк, Я.Д. Крупка, І.Д. Лазаришина, О.А. Петрик, Л.М. Пилипенко, В.С. Рудницький, С.Б. Семенюк, Р.В. Федорович та ін. Більшість вказаних вчених та науковців досліджували питання сутності, класифікації, аналізу та оцінки окремих видів підприємницьких ризиків. Лише невелике коло авторів проводили комплексне дослідження питань бухгалтерського обліку діяльності підприємств в умовах ризику, розглядали організацію та методику аналізу підприємницьких ризиків, досліджували проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління в умовах ризику, тому ця тема залишається актуальною, а виявлені попередниками проблеми потребують пошуку нових підходів до вирішення проблем виявлення та вимірювання ризиків як об'єкта внутрішнього контролю.

Варто зауважити, що проблемам удосконалення заходів внутрішнього та зовнішнього контролю зниження різних видів підприємницького ризику присвячені також дослідження зарубіжних науковців. Так Mou W. та ін. [9] завдяки аналізу основних кредитних ризиків підприємства у фінансуванні ланцюга поставок за допомогою «нечіткого аналітичного ієрархічного процесу» пропонують систему оцінки фінансового кредитного ризику, що здійснює кількісні вимірювання та оцінку основного кредитного ризику підприємства. Це дозволяє підприємствам вживати заходів для контролю кредитного ризику, сприяючи тим самим здоровому розвитку фінансування суб'єктів господарювання.

Також вчені В.Р. Weeserik та ін. [10] вважають, що технології управління ефективністю бізнесу забезпечують рішення для ефективного управління операційними ризиками, пропонуючи кілька комбінованих технологій, включаючи робочий потік, зберігання даних, (розширену) аналітику, звітність та інформаційні панелі. Водночас автори стверджують, що такі технології мають бути інтегровані з циклом планування та внутрішнього контролю підприємства й пов'язані зі стратегічними цілями.

Не меншої актуальності серед досліджень набуває економіко-екологічний ризик та його вплив на фінансові інвестиції й стале економічне зростання суб'єктів господарювання, де зазвичай обговорюються екологічні й соціальні аспекти функціонування підприємств та їхній вплив на системи контролю і управління ризиками [7, 11].

Мета дослідження – на основі теоретичного та практичного узагальнення обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень окреслення особливостей методологічного інструментарію внутрішнього контролю виявлення та оцінки підприємницького ризику.

Викладення основного матеріалу. Вимірювання ризику – це одне із складних завдань економічної науки, що підтверджується достатньо великим різноманіттям поглядів науковців щодо цієї проблеми та наявністю суб'єктивних точок зору в конкретній оцінці ризиків [1–3, 6, 8]. З нашої точки зору, несуттєвий ризик характеризується величиною втрат до 10 %, а неприйнятний ризик визначається рівнем більше з 80 %. Між цими двома граничними значеннями можна встановити декілька часткових градацій, які відобразатимуть залежно від конкретного місця і часу часткові групи ризиків втрат (підвищений, середній, допустимий).

Основу методологічного інструментарію в частині оцінки підприємницького ризику складають статистичні методи, які використовують великий набір даних по сукупності років про характер і структуру процесів підприємницької діяльності і її впливу на різні стадії виробничого циклу [5]. Вважаємо, що для вимірювання і оцінки ризиків вагоме значення має розрахунок таких показників, як: а) ймовірність появи ризиків; б) величина можливих втрат.

Ймовірність появи ризиків розраховується як відношення кількості несприятливих в економічному відношенні факторів господарської діяльності i -го підприємства чи організації до загальної кількості випадків статистичної вибірки:

$$P_{i.p.} = \frac{E_{ф.н.}}{E_{ф.з.}}, \quad (1)$$

де, $P_{i.p.}$ – ймовірність ризику;

$E_{ф.н.}$ – економіко-несприятливі фактори господарської діяльності;

$E_{ф.з.}$ – загальна кількість факторів господарської діяльності.

При оцінці величини можливих втрат можна скористатися як їхнім абсолютним значенням у вартісній оцінці, так і розрахунковим значенням з використанням ймовірності появи ризику. У формалізованому вигляді буде:

$$\sum \Pi = P_{i.p.} \times V_{п.} \quad (2)$$

де, $P_{i.p.}$ – ймовірність появи економічних втрат;

$V_{п.}$ – вартісна оцінка можливих втрат підприємства.

Якщо виходити із припущення, що підприємницький ризик виражається в індивідуальних показниках фінансового, комерційного, виробничого, інвестиційного характеру, то їх варто розглядати у вигляді відповідної суми індивідуальних агрегатів.

При використанні в оцінці і прогнозуванні підприємницького ризику евристичних (якісних) методів широке призначення мають такі методи, як метод «мозкового штурму», метод Дельфі, метод відкритого обговорення. Кожен із цих методів ефективний в умовах часткової чи повної невизначеності інформації, нездатності простежити за виникненням і впливом тих чи інших факторів на фінансовий стан суб'єктів господарювання [4]. Разом з тим, необхідно зазначити, що найбільшу об'єктивність можливо отримати, використовуючи змішані підходи, які базуються на одночасному застосуванні розрахункових і евристичних методів.

Для зниження розміру підприємницького ризику важливим є вибір конкретних інструментів, які адаптовані до особливостей господарської діяльності підприємства, а також рівня втрат, які задовільнятимуть власника та керівника. На сьогодні найбільшого поширення в частині зменшення чи нейтралізації ризиків отримали такі інструменти, як створення резервів і запасів; диверсифікація і лімітування, допущення ризику, зовнішнє страхування і розподіл ризику.

При порівняно невеликому рівні ризику (до 20 %) вважається цілеспрямованим створення постійного джерела фінансування, яким зазвичай виступають фонди і резерви, хоча їх створення призводить до росту поточних витрат, зниження ділової активності. Якщо ймовірність ризику зростає до 35–40 %, тоді обмежитися лише фондами і резервами доволі складно, тому необхідно розробляти та застосовувати додаткові «антиризикові інструменти», які включатимуть обмеження впливу економічно несприятливих факторів на фінансово-виробничу діяльність, диверсифікацію господарської діяльності, її модернізацію. Водночас модернізація призводить до росту капітальних вкладень, які можуть мати тривалі терміни окупності.

Подальше зростання підприємницького ризику до 55–60 % призводить до необхідності використовувати зовнішні страхові послуги, а також диверсифікацію ризику за рахунок використання більш широкого кола інвесторів, власників і ділових партнерів, а також за рахунок активного використання ринку цінних паперів.

Ще більший рівень ймовірності появи підприємницького ризику фактично залишає для підприємства лише два шляхи: або максимально зменшити зовнішнє страхування, або відмовитися від цього управлінського рішення. Аналітичні дослідження мають виявити не лише можливість появи підприємницького ризику, але й показати відповідність інструментів щодо нейтралізації рівня і ступеня ризиків. Іншими словами, існує потреба в аналізі стану резервної системи підприємства з точки зору рівня її достатності, а також контроль виконання тактичних і стратегічних рішень щодо регулювання рівня резервного захисту підприємства.

Важливо зауважити, що незважаючи на розрахунки і оцінку різноманітних показників ризику його розуміння має зміст тільки у тому випадку, якщо його використовують для формування вартості. Регулювання, які змушують суб'єктів господарювання відмовлятися від прибуткових можливостей свого економічного розвитку заради контролю ризику, може сприяти дестабілізації фінансової системи. Останнє призводить до розуміння більш широкого використання такого поняття, як ризикова вартість. У цьому відношенні для підприємства як майнового комплексу ризикова вартість може бути визначена декількома способами і в тому числі шляхом зіставлення ризикових активів по виробничому балансовому звіту інтегрованого ризику з чистими активами балансу.

Незважаючи на наявність укрупнених груп ризику (виробничий, інвестиційний тощо), існує потреба в обліку так званого систематичного ризику, який виражається бета-коефіцієнтом. При цьому бета-одиниця застосовується для вимірювання систематичного (недиверсифікованого) ризику. При значенні коефіцієнта більше за 1 акціонерний капітал підприємства піддається більшому ризику, ніж ринковий індекс. У формалізованому вигляді він входить у модель Capital Asset Pricing Model (CAPM) – оцінки фінансових активів, яка виражається формулою [12]:

$$r = r_f + b(r_m - r_f), \quad (3)$$

де r – очікуваний (або потрібний) прибуток на цінний папір;

r_f – ставка без ризику;

r_m – прогнозований прибуток;

b – бета-показник систематичного (недиверсифікованого, неконтрольованого) ризику.

В Україні через відсутність великих об'ємів аналітичної інформації для оцінки резервного захисту підприємства може бути використаний виробничий балансовий звіт інтегрованого обліку.

Аналіз стану резервної системи підприємства передбачає дослідження чотирьох підблоків:

- а) об'єкт оцінки стану резервної системи;
- б) SWOT-аналіз резервної системи;
- в) питання внутрішнього стратегічного контролю резервної системи;
- г) економічне, соціальне та екологічне обґрунтування резервної системи.

Загальний стан резервної системи відображається у вартісному вираженні шляхом зіставлення чистих активів інтегрованого ризику і хеджованих чистих активів, а також використання механізму SWOT-аналізу, основне правило якого базується на конкретній залежності:

$$\text{Розмір прийнятного ризику} = \text{сума сильних сторін резервної системи підприємства} - (\text{сума слабких сторін резервної системи} + \text{розмір прийнятного ризику}).$$

Прийнятний ризик порівнюється із значенням інтегрованого ризику з наступним визначенням рівня і факторів реальної загрози. Базуючись на даних SWOT-аналізу, розробляється стратегічна рівновага резервної системи підприємства на базі стратегічних виробничих балансових звітів. Останній формується з використанням хеджованого балансу шляхом взяття на облік факторів зовнішнього середовища, включаючи економічного, соціального та екологічного характеру. Для мінімізації підприємницького ризику в частині управління ресурсами можуть бути використані різноманітні виробничі баланси.

Розглянуті підходи для кількісної оцінки ризиків і способи їх виявлення значною мірою мають універсальний характер, особливо за наявності відповідної інформації та інших можливостей, в тому числі які стосуються усіх галузей економіки. Проте потрібно розглядати підприємницький ризик з фінансовою та економічною стійкістю. Тому, контролеру важливо при оцінці ризику використовувати зіставлення активів по ризику, відповідно до якого як у балансі, так і в позабалансових активах антиризикові дії з метою їхнього узагальнення відображаються з бета-коефіцієнтом.

З цією метою можна скористатися різними параметрами ефективності (порогового, зонального, конкретного характеру). Критерії ефективності рекомендується визначати порівнянням змін справедливої вартості, грошового вираження статті, яка потребує хеджування та інструмента хеджування, а сам критерій має знаходитися в межах 80–125 %.

Важливим є розуміння, що ризик має зміст в тому випадку, якщо він спрямований на приріст вартості. Це означає, що не можливо аналізувати і управляти ризиками не розуміючи, як вони впливають на прибуток підприємства. Управління фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання, які функціонують задля доходу, звужуючи чи відмовляючись від прибуткових можливостей задля контролю ризику, лише дестабілізують фінансовий стан, а також призводять до зростання ризикової вартості для врівноваження втрат або переваг.

З цієї точки зору, не можна розглядати підприємницький ризик без урахування фінансово-економічної основи функціонування суб'єктів господарювання, а швидше потрібно розглядати інтегрований ризик, який у свою чергу має базуватися на даних фінансової звітності. Підприємницький ризик об'єктивно властивий трьом категоріям ризику: 1) кредитному; 2) операційному; 3) ринковому (ризик ліквідності).

В нинішніх ринкових відносинах найбільш вагомим вважається кредитний ризик приблизно 60 %, операційний ризик – 20–25 %, ринковий або ризик ліквідності – 15–20 %.

Усі види кредиту являють собою одне із найважливіших джерел, що визначають вартість підприємства, але при цьому ймовірність банкрутства значно вища, ніж у всіх інших ризиків. Наприклад, кредити природоохоронного або соціального призначення відрізняються ризиками, оскільки вони безпосередньо не пов'язані з процесами підвищення ділової активності і, як правило, беруться для реалізації інвестицій в очисні споруди, здійснення рекультиваційних робіт, реалізації довготермінового економічного контролю і моніторингу. Внаслідок зміни в структурі активів за рахунок природоохоронних інвестицій, в першу чергу, зростає частка мало- та середньоліквідних активів, що призводить до підвищення «синергетичного ефекту» ризику, коли додаткові складності із поверненням кредитів посилюються за рахунок зниження ліквідності новоутвореної структури активів.

Операційний ризик, який трактується переважно як ризик прийняття неадекватних управлінських рішень, призводить до втрат у підприємницькій діяльності. Складність прийняття управлінських рішень може посилюватися через необхідність урахувати не лише економічні, фінансові, але й соціальні та природні (екологічні) обмеження. Зазвичай розмір сукупного капіталу для ризиків виявляється меншим потреби за його окремими видами, оскільки малоімовірно, що виникнуть збитки за всіма категоріями ризиків одночасно.

Для аналізу інтегрованого ризику на основі моделювання даних системи бухгалтерського обліку потрібно одночасно зіставлення виробничих балансів різних типів, які відображають структуру та ситуаційні аспекти різних процесів господарської діяльності підприємства. Наведемо приклад одного із можливих варіантів обліково-аналітичного внутрішнього контролю ризиків природоохоронного характеру в таблиці 1.

Обліково-аналітичне забезпечення внутрішнього контролю економіко-екологічним ризиком

Види ризиків	Рівень впливу на ризик, %	Виробничі балансові інструменти сукупного економіко-екологічного ризику					Аналіз рівня резервної системи						
		Хеджований баланс	Кореспонденції по ризикових операціях	Звіт по сукупному ризику	Зміст кореспонденції	Виробничий балансовий звіт сукупного ризику	Корегування коефіцієнтів у системі β -коефіцієнтів	Загальна оцінка	SWOT-аналіз	Стратегічний контроль	Управління ресурсами	Реорганізаційні процедури	
Ринковий ризик	10–20	Показники початкового рівня резервної системи підприємства	Відображення ризикових природоохоронних активів у балансі	Розрахунок чистих активів сукупного підприємницького ризику	Умова реалізації активів і забезпечення зобов'язань природоохоронного характеру в справедливій оцінці	Розрахунок чистих активів, пасивів і цінної складової сукупного підприємницького ризику	Корегування чистих активів сукупного економіко-екологічного ризику і β -коефіцієнтів	Розрахунок різниці між чистими активами сукупного ризику і хеджованими чистими активами	Розмір мінімально допустимого ризику	Стратегічний виробничий баланс	На базі виробничих балансів	Реорганізаційний виробничий баланс	Урахування факторів і формування нульових балансів
Операційний ризик	20–25												

Джерело: складено авторами самостійно

Тобто, кожен господарюючий суб'єкт тією чи іншою мірою відчуває вплив сукупного підприємницького ризику, і для нейтралізації його наслідків мобілізуються внутрішні та зовнішні ресурси у вигляді створення й регулювання суб'єктами внутрішнього контролю резервної системи підприємства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, виявлення та оцінка підприємницького ризику суб'єктами господарювання на пряму залежить від раціонально організованої системи внутрішнього контролю та застосовуваного методичного інструментарію.

Сформовані за результатами дослідження показники ймовірності появи ризику та величини можливих втрат дають змогу встановити наявний рівень ризику підприємства, відповідно до якого суб'єкти внутрішнього контролю здатні обрати найбільш ефективний інструмент нейтралізації його рівня і ступеня – налагодження резервної системи підприємства.

Аналіз стану резервної системи підприємства передбачає дослідження чотирьох блоків: об'єкт оцінки стану резервної системи; SWOT-аналіз резервної системи; питання внутрішнього стратегічного контролю резервної системи; економічне, соціальне та екологічне обґрунтування резервної системи. Загальний стан резервної системи запропоновано відображати у вартісному вираженні шляхом зіставлення чистих активів інтегрованого ризику і хеджованих чистих активів, а також використання механізму SWOT-аналізу.

Список використаної літератури:

1. Белоусов А.И. Курс эколого-экологического анализа : учеб. пособие / А.И. Белоусов. – М. : Финансы и статистика ; ИНФРА-М, 2010. – 160 с.
2. Вигівська І.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємницькими ризиками / І.М. Вигівська, І.Л. Грабчук, О.О. Зеленіна // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : міжнародний збірник наукових праць. – Житомир : ЖДТУ, 2015. – Вип. 1 (3). – С. 67–79.
3. Економічні ризики: фінансово-обліково-аналітичний аспекти : монографія / за ред. д.е.н., проф. З.В. Гуцайлюка. – Тернопіль : ТНТУ ім. І.Пулюя, 2011. – 200 с.
4. Мельник Л.Г. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням : підручник / Л.Г. Мельник, М.К. Шапочка ; за заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельник та к.е.н. М.К. Шапочки. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 759 с.

5. Михальчук А.В. Підприємницький ризик: функції, методи оцінки та шляхи зниження ризику / А.В. Михальчук, К.С. Вербицька // Вісник ЖДТУ : Економічні науки. – 2015. – Вип. 2 (72). – С. 162–168. DOI: 10.26642/jen-2015-2(72)-162-168.
6. Петрова В.Ф. Методичне забезпечення оцінки ризиків підприємства / В.Ф. Петрова // Соціальна економіка. – 2015. – № 2. – С. 148–153.
7. Танасієва М.М. Еколого-економічні ризики в системі економічного аналізу / М.М. Танасієва // Тези IV Міжнародної науково-практичної конференції «Пріоритети наукових досліджень: теоретична та практична цінність» (26–30 листопада 2019 року). – Новий Сонч, Польща, 2019. – С. 33–35.
8. Федулова І.В. Ідентифікація ризиків як складова ризик-менеджменту / І.В. Федулова // Інтелект XXI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2016/2016_4/4.pdf.
9. Mou W.M. Financial Credit Risk Evaluation Based on Core Enterprise Supply Chains / W.M. Mou, W.K. Wong, M. McAleer // Sustainability. – 2018. – Vol. 10 (10). – P. 36–99. DOI: 10.3390/su10103699.
10. Weeserik B.P. Improving Operational Risk Management Using Business Performance Management Technologies / B.P. Weeserik, M. Marco Spruit // Sustainability. – 2018. – Vol. 10 (3). – 640 p. DOI: 10.3390/su10030640.
11. Financial Institutions' Risk Profile and Contribution to the Sustainable Development Goals / N.Gambetta, F.Azcárate-Llanes, L.Sierra-García, M.-A. García-Benau // Sustainability. – 2021. – Vol. 13 (14). – P. 77–38. DOI: 10.3390/su13147738.
12. Kenton W. Capital Asset Pricing Model (CAPM) / W.Kenton [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.investopedia.com/terms/c/capm.asp>.

References:

1. Belousov, A.I. (2010), *Kurs ekologo-ekologicheskogo analiza, ucheb. posobie*, Finansy i statistika, INFRA-M, M., 160 p.
2. Vygiv'ska, I.M., Grabchuk, I.L. and Zelenina, O.O. (2015), «Oblikovo-analitychne zabezpechennja upravlinnja pidpryjemnyckomy ryzykamy», *Problemy teorii i ta metodologii' buhgalters'kogo obliku, kontrolju i analizu, mizhnarodnyj zbirnyk naukovykh prac'*, ZhDTU, Zhytomyr, Issue 1 (3), pp. 67–79.
3. Gucajljuk, Z.V. (ed.) (2011), *Ekonomichni ryzyky: finansovo-oblikovo-analitychnyj aspekty*, monografija, TNTU im. I.Puljuja, Ternopil', 200 p.
4. Mel'nyk, L.G. and Shapochka, M.K. (2006), *Osnovy ekologii'. Ekologichna ekonomika ta upravlinnja pryrodokorystuvannjam*, pidruchnyk, in Mel'nyk, L.G. and Shapochka M.K. (ed.), VTD «Univertsytets'ka knyga», Sumy, 759 p.
5. Myhal'chuk, A.V. and Verbyc'ka, K.S. (2015), «Pidpryjemnyckyj ryzyk: funkcii', metody ocinky ta shljahy znyzhennja ryzyku», *Visnyk ZhDTU, Ekonomichni nauky*, Vol. 2 (72), pp. 162–168, doi: 10.26642/jen-2015-2(72)-162-168.
6. Petrova, V.F. (2015), «Metodychne zabezpechennja ocinky ryzykiv pidpryjemstva», *Social'na ekonomika*, No. 2, pp. 148–153.
7. Tanasijeva, M.M. (2019), «Ekologo-ekonomichni ryzyky v systemi ekonomichnogo analizu», *Tezy IV Mizhnarodnoi' naukovo-praktychnoi' konferencii' «Priorytety naukovykh doslidzen': teoretychna ta praktychna cinnist'»* (26–30 lystopada 2019 roku), Novyj Sonch, Pol'shha, pp. 33–35.
8. Fedulova, I.V., «Identyfikacija ryzykiv jak skladova ryzyk-menedzhmentu», *Intelekt HHI*, [Online], available at: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2016/2016_4/4.pdf
9. Mou, W.M., Wong, W.K. and McAleer, M. (2018), «Financial Credit Risk Evaluation Based on Core Enterprise Supply Chains», *Sustainability*, Vol. 10 (10), pp. 36–99, doi: 10.3390/su10103699.
10. Weeserik, B.P. and Marco Spruit, M. (2018), «Improving Operational Risk Management Using Business Performance Management Technologies», *Sustainability*, Vol. 10 (3), 640 p., doi: 10.3390/su10030640.
11. Gambetta, N., Azcárate-Llanes, F., Sierra-García, L. and García-Benau, M.-A. (2021), «Financial Institutions' Risk Profile and Contribution to the Sustainable Development Goals», *Sustainability*, Vol. 13 (14), pp. 77–38, doi: 10.3390/su13147738.
12. Kenton, W., *Capital Asset Pricing Model (CAPM)*, [Online], available at: <https://www.investopedia.com/terms/c/capm.asp>

Танасієва Марина Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, асистент кафедри обліку, аналізу і аудиту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

<http://orcid.org/0000-0002-1870-7915>.

Наукові інтереси:

– обліково-аналітичне забезпечення внутрішнього контролю господарської діяльності підприємств в умовах ризику;

– облік і аналіз природоохоронної діяльності у лісовому господарстві.

E-mail: m.tanasiyeva@chnu.edu.ua.

Никифорак Ірина Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

<https://orcid.org/0000-0003-4951-8073>.

Наукові інтереси:

– внутрішньогосподарський облік і аудит в системі управління підприємств міського електротранспорту.

E-mail: i.nykyforak@chnu.edu.ua.

Стаття надійшла до редакції 05.07.2021.